

Фінансові ринки та їх вплив на розвиток підприємств реального сектору економіки

В. П. РЕШЕТИЛО

Харківська національна академія міського господарства

Розвиток сучасних підприємств неможливо уявити без фінансового сектору економіки. Фінансові ринки стали як провідним фактором економічного зростання розвинених країн світу, так і основним фактором хаосу і нестабільності, про що доводить світова фінансова криза 2008 – 2009 рр. У широкому сенсі, фінансовий сектор економіки виступає як багаторівнева інституційна система взаємопов'язаних елементів, що забезпечують синергетичний ефект функціонування фінансового сектору шляхом оптимального поєднання економічних інтересів усіх його суб'єктів, об'єднаних цільовою функцією впорядкування руху фінансових потоків, спрямованого на збалансований розвиток реального і віртуального секторів економіки. До цієї системи входять: власне фінансові інститути (гроші, кредит, податки, ліквідність, цінний папір тощо); інститути-організації, що функціонують у фінансовому секторі та безпосередньо забезпечують цей рух (банки, небанківські фінансово-кредитні установи, інститути фондового ринку); держава, яка встановлює формальні правила і норми взаємодії економічних суб'єктів у фінансовому секторі та контролює їх дотримання всіма учасниками; сукупність відповідних формальних правил і норм; загальні неформальні інститути (довіра, сталість, транспарентність, соціальна пам'ять, тіньова економіка, очікування, звичаї, традиції, помилкові уявлення, корупція, мережа, ієрархія тощо).

Фінансовий ринок можна умовно поділити на три сегменти – банківський, сегмент небанківських фінансово-кредитних установ та сегмент фондового ринку. Більш ніж 90% усіх активів фінансового ринку України припадає на банківську систему, і ця частка не демонструє жодних тенденцій до зменшення на користь небанківського сегменту, причому ця картина зберігається упродовж усього періоду незалежного розвитку України.

Нагальною потребою розвитку вітчизняної економіки є органічна взаємодія фінансового ринку і розвитку реального сектору економіки. А для цього необхідно створювати належне інституційне середовище не тільки фінансового сектору економіки, але й всередині усієї економічної системи. Вплив фінансового ринку на розвиток підприємств реального сектору економіки залежить від рівня комплементарності і цілісності фінансових інститутів. Задля запобігання формуванню та посиленню диспропорцій у розподілі кредитних ресурсів комерційних банків на користь великих інсайдерів - власників банків, доцільно розробити непрямі методи визначення пов'язаності зовнішніх позичальників та інсайдерів за відсутності формальних ознак такої пов'язаності. Ці методи доцільно застосовувати при визначенні дотримання банками нормативів кредитування інсайдерів з можливістю застосування більш жорстких санкцій з боку регулятора за

порушення нормативів на користь інсайдерів, аж до відкликання банківської ліцензії. Важливого значення набуває і приведення системи державного регулювання національного фінансового ринку у відповідність до стану постійної невизначеності та ризиків, швидких катастрофічних потрясінь глобальної фінансової системи. Для цього необхідно скорочувати час на модифікацію діючих формальних норм у разі виникнення потреби у їх зміні під тиском зовнішніх обставин, та законодавчо закріпити обов'язки державного регулятора робити це у разі необхідності, а також запровадити відповідальність відповідних посадових осіб за несвоєчасне реагування на виникаючі проблеми для забезпечення сталого розвитку фінансової системи. Необхідно законодавчо закріпити необхідність постійної координації регуляторної політики усіма державними регуляторами, і посилити мобільність такої координації у кризові періоди. Подальша дерегуляція фінансового ринку можлива і шляхом передачі частини регуляторних повноважень саморегулювним організаціям одночасно із запровадженням більш гнучкої системи членства в них професійних учасників фінансового ринку.